Ульянченко Юрій Олександрович,
д.держ.упр., проф.,
професор кафедри економічної політики та менеджменту,
ХарРІ НАДУ, м. Харків
ORCID 0000-0003-2770-8685

УДК 351.824.11 **doi: 10.34213/db.20.02.12**

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА В ГАЛУЗІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Енергозбереження є частиною загальної політики держави з ресурсозбереження, яка в умовах ринкової економіки спрямована на раціональне та економне використання мінерально-сировинних ресурсів з метою досягнення сталого розвитку національної економіки. Останнім часом енергозбереження та енергоефективність стають одними з стратегічних напрямків розвитку національної економіки. Доведено необхідність застосування відповідних механізмів та інструментів реалізації державної політики в цій галузі. Викладено основні заходи з енергозбереження в різних галузях національної економіки. Здійснено аналіз моделей державної політики енергозбереження в зарубіжних країнах. Визначено проблеми формування та виконання державних програм у цій сфері та охарактеризовано напрями їх вирішення в Україні. Розглянуто питання створення правого, організаційного, економічного забезпечення формування державної політики з енергозбереження.

Ключові слова: державне регулювання, державна політика в галузі енергоефективності, енергозбереження, стратегія розвитку енергетики.

Постановка проблеми. Підвищення енергоефективності та енергозбереження є комплексною проблемою, так як енергоспоживання зачіпає всі сфери економіки і життя суспільства. Досвід європейських країн з підвищення енергоефективності показує, що найважливішою рушійною силою в розвитку цього питання є залучення до нього всіх економічних суб'єктів і практично всього населення.

Для вирішення зазначеної проблеми необхідне проведення ефективної енергетичної політики в країні за участю держави, бізнесу і населення. При цьому буде потрібно системний підхід з економічних, науково-технічних і організаційних заходів. Високі енергетичні витрати знижують конкурентоспроможність та інвестиційну привабливість економіки країни, сприяють постійному зростанню цін на енергоносії та всі види товарної продукції і погіршують екологію навколишнього середовища.

© Ульянченко Ю. О., 2020

Окремо необхідно відзначити, що відсутність чіткої і результативної системи контролю споживання енергії і стимулів, перш за все економічних, до підвищення енергоефективності та енергозбереження істотним чином впливає на екологічну обстановку в Україні, в тому числі тягне практично нерегульоване потужне виснаження запасів сировини, забруднення навколишнього природного середовища та інші негативні наслідки для життєдіяльності людини.

Проведення енергоефективної політики, використання енергозберігаючих технологій у виробництві є основними напрямками підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки, збільшення інвестиційної привабливості виробничих об'єктів, а також вирішення екологічних питань.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою. Теоретичні і практичні аспекти державної політики регулювання енергоефективності та енергозбереження розглянуті в працях як зарубіжних, так і вітчизняних вчених. Вагомий внесок у дослідження галузевого державного регулювання зробили такі вчені, Афанасьєв М. В. [1], Брич В. Я. [4], Гурняк І. Г. [2], Дзядикевич Ю. В. [4], Джеджула В. В. [4], Купчак В. Р. [6], Лір В. Е. [7], Салашенко Т. І. [1], Сердюк Т. В. [10], Юринець З. В. [2] та ін. Однак, незважаючи на численні дослідження, до теперішнього часу у науковій літературі не представлені роботи, що комплексно охоплюють вплив держави на енергоефективність енергозбереження, що свідчить про актуальність обраної тематики цієї статті.

Метою статті є дослідження можливості реалізації державної політики у галузі енергоефективності та енергозбереження як стратегічного напрямку розвитку України.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Раціональне використання паливних енергетичних ресурсів і забезпечення енергобезпеки – основа успішної політики будь-якої держави. Промислове виробництво є локомотивом національної економіки і найбільше потребує скорочення енергетичного споживання. Саме в цій сфері економіки накопичено значний потенціал енергозбереження – 2/3 від усього потенціалу

© Ulianchenko Y. O., 2020

економіки країни [3]. Державна політика в області підвищення енергоефективності промисловості стає важливим елементом загальної енергетичної стратегії України.

На сьогодні в сфері енергозбереження та енергетичної ефективності існує два основоположних базових документа:

1. «Енергетична стратегія на період до 2035 року», яка визначає цілі і завдання довгострокового розвитку енергетичного сектора країни на майбутній період, пріоритети і орієнтири, а також механізми державної енергетичної політики, що забезпечують досягнення намічених цілей. Енергетична політика України спрямована на максимально ефективне використання природних енергетичних ресурсів і потенціалу енергетичного сектора для розвитку стійкого зростання економіки, підвищення якості життя населення країни і сприяння зміцненню її зовнішньоекономічних позицій [8].

2. Закон України «Про енергозбереження» основні положення якого пов'язані з енергозбереженням і підвищенням енергетичної ефективності в Україні, регулюють відносини в цій сфері і поширюються на діяльність, пов'язану з використанням енергетичних ресурсів. Метою закону є створення правових, економічних та організаційних засад стимулювання енергозбереження та підвищення енергетичної ефективності [9].

Таким чином, на сьогодні в сфері енергозбереження та підвищення енергетичної ефективності нормативно встановлено ряд вимог, основоположними з яких є такі:

– скорочення обсягу споживаних енергоресурсів;

– облік використовуваних енергетичних ресурсів;

– проведення обов'язкового енергетичного обстеження;

– забезпечення енергетичної ефективності товарів (робіт, послуг), що закуповуються для державних (муніципальних) потреб;

– встановлення програм у галузі енергозбереження та підвищення енергетичної ефективності організацій, що здійснюють регульовані види діяльності.

© Ульянченко Ю. О., 2020

У Законі України «Про енергозбереження» [9] енергозберігаюча політика держави визначається як правове, організаційне та фінансово-економічне регулювання діяльності в галузі енергозбереження. Змістом цієї політики є реалізація правових, організаційних, наукових, виробничих, технічних та економічних заходів, спрямованих на ефективне використання енергетичних ресурсів та на залучення до господарського обігу відновлюваних джерел енергії.

У зв'язку з цим необхідно розвинути діючу правову нормативну і методичну базу, що реалізується в рамках національного правового поля, вирішивши такі завдання:

– прийняття нової редакції Закону України «Про енергозбереження», що передбачає комплексне стимулювання енергозбереження, заходи економічного та адміністративного впливу за нераціональне використання енергетичних ресурсів, встановлення обов'язкових вимог і норм енергетичної ефективності;

– виділення в бюджетній класифікації заходів з енергозбереження та підвищення енергоефективності для основних отримувачів бюджетних коштів;

– розробка та прийняття технічних регламентів у галузі енергетики;

– створення органу виконавчої влади, наділеного функціями контролю за раціональним витрачанням енергоресурсів.

За оцінками фахівців, у всьому світі енергетика забезпечує зростання економіки приблизно в рівних частках за рахунок збільшення виробництва енергоресурсів і шляхом поліпшення їх використання, в результаті чого знижується енергоємність ВВП [4, с. 68].

Підвищення енергоефективності економіки забезпечується в рамках основних складових державної енергетичної політики – раціонального надрокористування, розвитку внутрішніх ринків, ефективної зовнішньої енергетичної політики в глобальному і макрорегіональному розрізі. Для реалізації такої енергетичної політики необхідна система правових, адміністративних та економічних заходів, що стимулюють ефективне використання енергії.

© Ulianchenko Y. O., 2020

Найбільш слабкою ланкою в даній системі заходів є відсутність дієвих економічних стимулів до економії енергетичних ресурсів як у виробників, так і у споживачів. У першу чергу, економічні стимули необхідно застосовувати в промисловому виробництві. Так, на Українському Енергетичному Форумі 2020 були сформульовані складові стратегії розвитку енергетики [10]:

– заходи економічного стимулювання для підприємств, що працюють в області створення або експлуатації локальних енергоустановок, що використовують поновлювані джерела, в першу чергу, відходи виробництва і споживання;

– заходи щодо збільшення виробництва і повсюдного впровадження приладів обліку витрати всіх видів енергії з переходом на оплату енергоресурсів виключно на основі прямих вимірювань їх фактичного споживання;

– заходи, що стимулюють створення і масове впровадження промислових технологій і енергоустановок, що забезпечують ресурсозбереження.

За рахунок цілеспрямованої державної політики необхідно створити зацікавленість споживачів енергоресурсів в інвестуванні технологій енергозбереження, створити більш привабливі умови для вкладення капіталу в цю сферу діяльності, знизивши можливі фінансово-економічні ризики.

Наступний важливий аспект – відносини між державою і бізнесом. Для стимулювання переходу бізнесу на енергоефективну політику встановлені економічні важелі, у тому числі надання податкових пільг, а також відшкодування відсотків за кредитами на реалізацію проектів у галузі енергозбереження та підвищення енергоефективності.

Банки розробили і запустили кредитні продукти з фінансування енергоефективних проектів. За допомогою цільових кредитних ліній та консультаційної підтримки було профінансовано велику кількість енергоефективних проектів.

Спеціалізований бізнес в області енергозбереження, поки слабо розвинений в Україні та потребує державної підтримки. Це дозволить

© Ульянченко Ю. О., 2020

сформувати систему енергозберігаючих компаній, що пропонують і реалізують оптимальні наукові, проектно-технологічні та виробничі рішення, спрямовані на зниження енергоємності. Підтримка енергозберігаючого бізнесу передбачає перехід від прямої фінансової допомоги з боку держави до формування системи реалізації ефективних бізнес-проектів у відповідній сфері та страхування комерційних і некомерційних ризиків [1, с. 69]. Необхідно здійснити адміністративно-нормативні заходи і створити комплекс стимулів, що перетворюють енергозбереження в ефективну сферу бізнесу.

Цінове регулювання та економічно обґрунтована тарифна політика в галузях паливно-енергетичного комплексу є умовою інтенсифікації процесу енергозбереження. Для успішного вирішення проблеми енергоефективності економіки необхідне науково обґрунтоване законодавче регулювання розвитку паливно-енергетичного комплексу.

Структурований механізм управління енергозбереженням в промисловості складається з державних важелів або заходів з підвищення енергоефективності. Ці заходи включені в існуючі моделі державної політики по країнах. Деякі автори визначають три сформовані моделі політики підвищення енергоефективності: азіатську, американську і європейську, але при цьому, не класифікують заходи підвищення енергоефективності і не конкретизують вид економічної діяльності [7, с. 65].

Інші вчені називають кілька груп заходів підвищення енергоефективності в промисловості (довгострокові угоди, ринкові механізми, законодавчі, нормативні, інформаційні та освітні, фіскальні, субсидії та ін.) і дають порівняльний аналіз української політики з рекомендаціями Міжнародного енергетичного агентства [2, с. 63].

Також аналітики називають чотири ключові групи заходів підвищення енергоефективності у виробничому секторі економіки (фінансові, фіскальні, регулюючі та добровільні угоди), але не беруть до уваги значення вкрай важливого мотивувального чинника [10, с. 67].

Аналіз моделей державної політики енергозбереження показав, що в зарубіжних країнах і в Україні проявляється значний інтерес до підвищення

© Ulianchenko Y. O., 2020

енергоефективності в промисловості. Держави провели значну роботу зі створення законодавчо-правової, фінансової та ідеологічної платформ енергоефективності.

У сучасних умовах ресурсозбереження, і в першу чергу енергозбереження, розглядається як один з основних напрямків підвищення ефективності економіки [4, с. 25]. Ця ідея останніми роками все частіше висловлюється вітчизняними економістами і політиками. У цьому зв'язку слід більш детально розглянути досвід державного регулювання економічних відносин, пов'язаних з енергозбереженням, накопичений в промислово розвинених країнах світу.

Вивчення досвіду зарубіжних країн [5] показало, що в основі досягнутих позитивних результатів лежать довгострокова цілеспрямована ресурсозберігаюча державна політика і повсюдний перехід до сировинозберігаючої технології з використанням широкого комплексу конкретних заходів економічного, правового та організаційного характеру. При цьому найбільш розроблений механізм енергозбереження, який носить комплексний характер. Розглянемо його основні складові.

1. Структурно-інвестиційний інструмент. Важливий напрямок державної політики-проведена спільно з підприємствами структурна перебудова в напрямку випереджаючого розвитку ресурсоекономічних галузей і секторів послуг, що забезпечує зниження потреби в матеріалах, енергії та інших витрат.

2. Грошово-кредитний інструмент. Передбачається пряме державне фінансування ресурсозбереження в непромисловому секторі (наприклад, в установці енергетичних пристроїв з утилізації відходів), а також на малих і середніх підприємствах. Крім того, використовується пільгове кредитування ресурсозберігаючих заходів. Норма процентної ставки за цими проектами на 8-10% нижче звичайної.

3. Податковий інструмент. У ряді країн використовується диференціація оподаткування в залежності від джерела енергії і труднощі її видобутку. Передбачається зниження податків фірмам, які проводять активну

© Ульянченко Ю. О., 2020

ресурсозберігаючу політику і несуть додаткові витрати на заміну обладнання, поліпшення очищення, теплоізоляцію приміщень, установку пристроїв акумуляції сонячної енергії [6, с. 38].

Встановлюються податки на кінцеві продукти з підвищеним енергоспоживанням (наприклад, автомобілі з великими питомими витратами палива), паливо-економічні ж автомобілі мають податкову знижку. Використовується ряд спеціальних податкових інструментів, наприклад вугільні і нафтові збори, що формують цільові фонди раціоналізації структури енерговиробництва і споживання.

4. Ціновий інструмент. З його допомогою здійснюються взаємозв'язок зовнішніх ринкових цін, насамперед на нафту і нафтопродукти, і контролювання державою внутрішніх цін.

5. Нормативно-правовий інструмент. У західних країнах сформований комплекс законів і підзаконних актів, що регулюють ресурсозберігаючу політику всіх видів, господарюючих і негосподарюючих організацій. Прийняті закони, що регулюють видачу субсидій і встановлюють державні гарантії на позики для придбання і впровадження ресурсозберігаючих технологій, встановлення різних податкових знижок і норм прискореної амортизації енергетичного обладнання (стимулюючи його оновлення). Спеціальні акти, спрямовані на ресурсозбереження та охорону природи, передбачають звільнення від оподаткування облігацій регіональних та місцевих органів.

6. Програмно-цільовий інструмент. Діяльність концернів Німеччини заснована на жорсткому плануванні. При цьому плани фірм можуть бути узгоджені лише в тому випадку, якщо вони забезпечують необхідну керівництвом концерну рентабельність, в тому числі за допомогою ресурсо- та енергозбереження.

Для більш раціонального використання енергії в житлових будівлях у Франції та Великобританії здійснюється розробка на національному регіональному та місцевому рівнях програм з реконструкції житлових приміщень для сімей з низькими доходами (програма Великобританії зачіпає 10% населення).

© Ulianchenko Y. O., 2020

7. Інформаційний інструмент. Для активізації роботи в галузі ресурсозбереження передбачається прискорене доведення до фірм інформації про нові ефективні методи і засоби економії сировини, матеріалів та енергії. Створена широка мережа наукових центрів і спеціальних фірм, що здійснюють консультаційну діяльність, організований моніторинг стану ресурсозбереження в країні з аналізом даних щодо поліпшення справ в області підвищення ефективності використання ресурсів. При цьому держава бере на себе витрати з реклами та організації форумів різного роду з представниками бізнесу та місцевих органів влади.

8. Адміністративно-організаційний та управлінський інструменти. У індустріально розвинених країнах для активізації ресурсозбереження широко використовуються адміністративно-організаційні та управлінські інструменти. Формуються спеціальні органи, відповідальні за енергетичну політику.

Висновки і перспективи подальших досліджень.

Таким чином, у країнах з ринковою економікою проводиться велика і копітка робота по вдосконаленню економічних, правових, адміністративно-організаційних та управлінських заходів, що стимулюють енергозбереження, що виступає в якості важливого чинника підвищення енергетичної безпеки країни. Цей досвід може і повинен бути затребуваний і в українській практиці.

Впровадження енергоефективних технологій і реалізація інвестиційних проектів, а також міжнародне співробітництво в цьому напрямку, дає підставу для оптимістичних прогнозів розвитку економіки України. Слід звернутися також до використання альтернативних джерел енергії, невичерпних і екологічно чистих.

Прийняття комплексу заходів з підвищення енергоефективності буде важливим кроком на шляху будівництва конкурентоспроможної української промисловості і заняття його лідируючих позицій у світовій економіці. Підйом енергетичної галузі, що тягне за собою підйом економіки в цілому, формує повноцінну інноваційну державну політику, покращуючи тим самим імідж України на міжнародній арені.

© Ульянченко Ю. О., 2020

Список використаних джерел

1. Афанасьєв М. В., Салашенко Т. І. Стратегія підвищення енергоефективності промисловості регіону: теоретико-методичні аспекти формування : монографія. Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. 284 с.

2. Гурняк І. Г., Юринець З. В. Особливості формування стратегії інноваційного розвитку енергозбереження промислових підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. № 2. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/ ?op=1&z=3822.

3. Державна підтримка енергозбереження – програма «теплих кредитів». Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України. URL: https://saee.gov.ua/uk/consumers/tepli-kredyty (дата звернення: 28.11.2020).

4. Дзядикевич Ю. В., Брич В. Я., Джеджула В. В. Організаційно-економічний механізм енергозбереження : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 154 с.

5. Досвід країн Євросоюзу з підвищення енергоефективності, енергоаудиту та енергоменеджменту з енергоощадності в економіці країн : аналітична записка. Київ : Вид-во Міненерговугілля України, 2017. 114 с. URL: https://ua.energy/wp-content/uploads/2018/01/Pidvyshhennya-energoefektyvnosti-v-YES.pdf (дата звернення: 26.11.2020).

6. Купчак В. Р. Розвиток енергозбереження в соціально-економічних системах регіону: проблеми та завдання управління : монографія. Миколаїв : ФОП Швець В. М. 2016. 388 с.

7. Лір В. Е. Імперативи та детермінанти енергетичної політики сталого розвитку : монографія. НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2018. 488 с.

8. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 р. № 605-2017-р,. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80#Text (дата звернення: 26.11.2020).

9. Про енергозбереження: Закон України від 01.07.1994 р. № 74/94-ВР. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/74/94-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 26.11.2020).

10. Сердюк Т. В. Організаційно-економічний механізм енергозбереження в промисловості: монографія. Вінниця: Універсум-Вінниця, 2015. 154 с

11. Український Енергетичний Форум. URL: http://www.ukrainianenergy.com/uk/ (дата звернення: 28.11.2020).

References

1. Afanasiev, M.V., Salashenko, T.I. (2014). Stratehiia pidvyshchennia enerhoefektyvnosti promyslovosti rehionu: teoretyko-metodychni aspekty formuvannia. [Strategy for improving the energy efficiency of industry in the region: theoretical and methodological aspects of formation]. Kharkiv: Vyd. KhNEU im. S. Kuznetsia [in Ukrainian].

2. Hurniak, I.H., Yurynets, Z.V. (2015). Osoblyvosti formuvannia stratehii innovatsiinoho rozvytku enerhozberezhennia promyslovykh pidpryiemstv. [Features of formation of the strategy of innovative development of energy saving of industrial enterprises]. *Efektyvna ekonomika – Efficient economy, 2*. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/ ?op=1&z=3822 [in Ukrainian].

3. Official website of the State agency for energy efficiency and energy saving of Ukraine. Derzhavna pidtrymka enerhozberezhennia – prohrama «teplykh kredytiv». [State support for energy saving – the program of "Warm loans"]. URL: https://saee.gov.ua/uk/consumers/tepli-kredyty [in Ukrainian].

4. Dziadykevych, Yu.V., Brych, V.Ia., Dzhedzhula, V.V. (2018). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm enerhozberezhennia. [Organizational and economic mechanism of energy saving]. Ternopil: TNEU [in Ukrainian].

5. Dosvid krain Yevrosoiuzu z pidvyshchennia enerhoefektyvnosti, enerhoaudytu ta enerhomenedzhmentu z enerhooshchadnosti v ekonomitsi krain (2017). [Experience of the EU countries in improving energy efficiency, energy audit and energy management on energy savings in the economy of countries]. Kyiv: Minenerhovuhillia Ukrainy,. URL: https://ua.energy/wp-content/uploads/2018/01/Pidvyshhennya-energoefektyvnosti-v-YES.pdf [in Ukrainian].

© Ulianchenko Y. O., 2020

6. Kupchak, V.R. (2016). Rozvytok enerhozberezhennia v sotsialno-ekonomichnykh systemakh rehionu: problemy ta zavdannia upravlinnia: [Development of energy saving in socio-economic systems of the region: problems and tasks of management]. Mykolaiv: FOP Shvets V.M. [in Ukrainian].

7. Lir, V.E. (2018). Imperatyvy ta determinanty enerhetychnoi polityky staloho rozvytku. [Imperatives and determinants of energy policy of sustainable development]. Kyiv: NAN Ukrainy, DU «In-t ekon. ta prohnozuv. NAN Ukrainy» [in Ukrainian].

8. Pro skhvalennia Enerhetychnoi stratehii Ukrainy na period do 2035 roku «Bezpeka, enerhoefektyvnist, konkurentospromozhnist»: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18.08.2017 r. № 605-2017-r URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80#Text.

9. Pro enerhozberezhennia: Zakon Ukrainy vid 01.07.1994 r. № 74/94-VR URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/74/94.

10. Serdiuk, T.V. (2018), Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm enerhozberezhennia v promyslovosti. [Organizational and economic mechanism of energy saving in industry]. Vinnytsia: Universum-Vinnytsia [in Ukrainian].

11. Official website of the Ukrainskyi Enerhetychnyi Forum. URL: http://www.ukrainianenergy.com/uk.

Ulianchenko Yurii Oleksandrovych,
Doctor of Public Administration, Professor, Professor of Economic Policy and Management Department KRI NAPA, Khakiv
ORCID 0000-0003-2770-8685

State policy in the field of energy efficiency and energy saving as a strategic direction of development of Ukraine

The article defines that recently energy saving and energy efficiency have become one of the strategic directions for the development of the national economy, and also proves the need to apply appropriate mechanisms and tools for implementing state policy in this area. Energy saving is part of the general policy of the state for resource conservation, which in a market economy is aimed at rational and economical use of mineral resources in order to achieve sustainable development of the national economy. The main energy saving measures in various sectors of the national economy are described. The analysis of models of state energy saving policy in foreign countries is carried out. The problems of formation and implementation of state programs in this area are identified and the directions of their solution in Ukraine are described. The issues of creating legal, organizational, and economic support for the formation of the state policy on energy saving are considered.

Improving the energy efficiency of the economy is provided within the framework of the main components of the state energy policy – rational subsurface use, development of domestic markets, effective foreign energy policy in the global and macro-regional context. The implementation of such an energy policy requires a system of legal, administrative and economic measures that encourage efficient use of energy.

Analysis of models of the state energy saving policy has shown that in foreign countries and in Ukraine there is a significant interest in improving energy efficiency in industry. States have done significant work to create legislative, financial and ideological platforms for energy efficiency.

The introduction of energy-efficient technologies and the implementation of investment projects, as well as international cooperation in this direction, provide the basis for optimistic forecasts for the development of the Ukrainian economy. It is also necessary to turn to the use of alternative energy sources that are inexhaustible and environmentally friendly.

The adoption of a set of measures to improve energy efficiency will be an important step towards building a competitive Ukrainian industry and taking its leading positions in the global

© Ульянченко Ю. О., 2020

economy. The rise of the energy industry, which leads to the recovery of the economy as a whole, forms a full-fledged innovative state policy, thereby improving the image of Ukraine in the international arena.

Keywords: state regulation, state policy energy efficiency, energy saving, energy development strategy.

Надійшла до редколегії 30.11.2020 р.

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ
ХарРі НАДУ
1995

© Ulianchenko Y. O., 2020